

NUMER NA NOWY ROK

Renata Dancewicz
Nie wstydzę się PRL

Rada Konsultacyjna
przy gen. Jaruzelskim
drogą do Okrągłego Stołu

Gen. Bogusław Pacek
Armia pod butem polityków

Dr Matthias Kneip
Bawarczyk – przyjaciel Różewicza

Marnowanie jedzenia
– ciemna strona świąt

Na obraz i podobieństwo nasze

CELEBRYCI

ISSN: 1509-3115 Indeks: 353299

9 771509 311201

ALANA HAIM COOPER HOFFMAN
SEAN PENN TOM WAITS
BRADLEY COOPER BENNY SAFDIE

Scenariusz i reżyseria

PAUL THOMAS ANDERSON

LICORICE PIZZA

W KINACH OD 31 GRUDNIA

Pamiętajmy o samotnych

Na Nowy Rok przybywa nadziei. Wyobrażamy sobie, że w kraju będzie mądrzej i uczciwiej. A my pozbedziemy się nałogów i ostro popracujemy nad zdrowiem i kondycją.

Koniec roku to czas podsumowań. Tych prywatnych, którymi niechętnie się dzielimy, i tych, które na wszelkie sposoby opisują wszystkie dziedziny naszego życia. Globalnie i szczegółowo. Analitycy wchodzą w każdą szczelinę. Świat nigdy nie był tak gruntownie przebadany i opisany. Wszystko, o czym tylko pomyślimy, możemy zobaczyć w kolorowych tabelkach, słupkach i wykresach.

A jednak, wiedząc aż tyle, w gruncie rzeczy wiemy mało. W Polsce jest z tym jeszcze gorzej, bo rola ekspertów została sprowadzona do dekoracji. Chyba że są to eksperci od propagandy, *public relations* czy wizerunku. Ci są słuchani, bo mogą pomóc wygrać wybory, a później tak mieszać ludziom w głowach, że uwierzą w każdy kit. Instytucje demokratyczne wyraźnie ten pojedynek przegrywają. Nie nadążają za pomysłowością cynicznych socjotechników. To jeden z paradoksów współczesnego świata. Z jednej strony, mamy coraz lepszy dostęp do przebogatych zasobów wiedzy, z drugiej – pakujemy się w katastrofy na masową skalę. Pandemia jest tu dobrym przykładem. I nauką. Widzimy, jak kto sobie radzi z tym śmiertelnym wyzwaniem. Tym, co nas najbardziej różni od państw Unii, jest podejście władzy do walki z covidem. Eksperci mówią rządowi swoje. Zaszczepiona większość społeczeństwa domaga się ochrony przed antyszczepionkowcami. Ale rządzący wiedzą, że skoro mogą liczyć na poparcie

Drodzy Czytelnicy i Przeglądowa Rodzino,
na Nowy 2022 Rok życzymy
Wam dobrego zdrowia, unikania wirusów
i żeby znowu białe było białe, a czarne – czarne.
Wspierajmy się. Nie jesteście sami.
Zespół PRZEGLĄDU

wyborcze tej grupy, muszą kluczyć. Uprawiają więc grę pozorów i liczą, że jakoś to będzie. To jakoś to według oficjalnych danych ponad 90 tys. zgonów na covid. A wiadomo, że faktycznie dużo więcej.

Czy jest na to kunktatorstwo władzy jakaś recepta? Jest, bo skoro władza ulega naciskom mniejszości, to tym bardziej przestraszy ją bunt większości. Możemy masowo umierać albo wyegzekwować od rządu przestrzeganie naszych praw.

By nie kończyć tak minorowo, chcę zaapelować, aby szczególnie w tych dniach pamiętać o ludziach chorych i samotnych. Każdą pomoc przyjmą z wdzięcznością. A często wystarczy życzyliwa rozmowa telefoniczna.

Jeśli zaś myślicie podobnie jak nasi autorzy, powiedzcie o naszym tygodniku znajomym, a młodszym generacjom wykupcie e-prenumeratę. To tak niewiele kosztuje. Życzę dobrego roku. Z nami.

CYTATY ROKU 2021

ADAM MICHNIK, redaktor naczelny „Gazety Wyborczej”
Myślę, że Kołodko miał więcej racji niż Balcerowicz.
 „Zdanie”

DANIEL PASSENT, komentator
W Polsce niczego nie robi się na sto procent, to i dyktaturę mamy kulawą. Naszą polską dyktaturkę.
 „Polityka”

PROF. TADEUSZ KLEMENTEWICZ, politolog, UW
Młode pokolenie uwiódł Jobs, a sponiewierał Bezos – rentierzy sieci.
 „Trybuna”

JONATHAN FREEDLAND, publicysta „Guardiana”
Czy pewnego dnia pomyślimy o Facebooku to samo, co dziś myślimy o papierosach?
 „Forum”

BAKOWSKI

W NUMERZE

KRAJ

- 8 Armia pod butem polityków**
– rozmowa z gen. Bogusławem Packiem
- 12 Sceptycy jednak się szczepią**
Zaskakująca zmiana postaw
- 13 Zniknęło poczucie obciachu**
– rozmowa z Renatą Dancewicz
- 16 Biedny inteligent patrzy na Dodę**
Celebryci jak społeczeństwo
- 22 Świąteczny zero waste**
Drugi obieg żywności

HISTORIA

- 26 Laboratorium kompromisu**
Rada Konsultacyjna
drogą do Okrągłego Stołu
- 29 Nie chcemy polskiej biedoty**
Emigracja do Stanów Zjednoczonych

ZAGRANICA

- 32 W kilka cel dookoła świata**
Polacy w zagranicznych więzieniach
- 34 Bawarczyk – przyjaciel Różewicza**
– rozmowa z dr. Matthiasem Kneipem
- 38 Kanada z sercem dla imigrantów**
Korespondencja z Kanady
- 42 Afryka dla Afrykanów**
Prawdziwa cena złota

KULTURA

- 46 Jest bardzo ciekawie**
– rozmowa z Martą Gardolińską
- 49 Culturalia**
- 66 Beksiński. Obrazy**

OBSERWACJE

- 50 Zrzucajmy ręczniki!**
Sauna na Wiśle
- 58 Kalendarze 2022**

EKOLOGIA

- 54 Australia w ogniu**
– rozmowa z Szymonem Drobnikiem

FELIETONY I KOMENTARZE

- 3 Jerzy Domański**
Pamiętajmy o samotnych
- 21 Roman Kurkiewicz**
Ku nowej utopii
- 37 Tomasz Jastrun**
Po latach
- 53 Wojciech Kuczek**
Dymgła
- 57 Agnieszka Wolny-Hamkało**
Z rąk do rąk

22

KRAJ

ŚWIĄTECZNY ZERO WASTE

Drugi obieg żywności

46

KULTURA

JEST BARDZO CIEKAWIE

– rozmowa
z Martą Gardolińską

58

OBSERWACJE

KALENDARZE 2022

Projekt okładki: Iza Mierzejewska

FOT. JACEK DOMIŃSKI/REPORTER, KAROL MAKURAT/REPORTER,
PIOTR MOLECKI/EAST NEWS, ARTUR ZAWADZKI/REPORTER, TRICOLORS/EAST
NEWS(2), PAWEŁ WODZYŃSKI/EAST NEWS, MATEUSZ JAGIELSKI/EAST NEWS,
JAREK PIŁCZAK/REPORTER, JAN BIELECKI/EAST NEWS

[Kup książkę](#)

f Dlaczego Kaczyński nas ogrywa?

Jarosław Kaczyński, choć poobijany, nadal pociąga za sznurki polskiej polityki. Dlaczego tak uważam? Bo w dalszym ciągu to on wyznacza tematy, którymi żyją opozycyjni politycy i związane z nimi media. Przeciwnicy PiS nie są w stanie sprawić, by formacja rządząca musiała się z czegoś tłumaczyć – gdy wychodzi na jaw jakaś jej nieudolność czy draństwo, prezes zawsze zdoła wyciągnąć z kapelusza nowy temat, i to taki, że sympatia dużej części opinii publicznej będzie po jego stronie. To już truizm, ale Kaczyński jest silny słabością opozycji, której liderzy to w większości ludzie leniwi intelektualnie i która w 2022 r. nadal będzie się ograniczać do bycia anty-PiS w przekonaniu, że to w końcu wystarczy, by naród poprosił ją o powrót do władzy. *Grzegorz Panufnik*

f Gambit Jaruzelskiego

Szlachcic, sybirak, najmłodszy w korpusie generalskim, doprowadził ten zmęczony kraj w miarę suchą nogą do demokratycznych przemian. A Solidarność, ta Solidarność, ukrywa swoje poparcie dla generała w ocenie stopnia zagrożenia naszej suwerennej państwowości po groźbach sojusznika w liście z 5 czerwca 1981 r.

Ryszard Jędrzejewski

Gdyby nie gen. Jaruzelski i stan wojenny, to nie wiadomo, czy wojska Układu Warszawskiego nie weszłyby do Polski i nie połałyby się krew.

Grzegorz Kowalczyk

Andrzej Duda nazwał Jaruzelskiego tchórzem i zdrajcą. Mówi to człowiek, który boi się uchodźców i wysyła przeciw nim

wojsko. Mówią to pogrobowcy sanacji, której przywódcy w obliczu wojny uciekali za granicę. Itd., itp. Cokolwiek sądzić o Jaruzelskim, wziął na siebie dużą odpowiedzialność, wprowadzając stan wojenny. Mało dziś jest takich przywódców. Albo wina Tuska, albo kogoś innego, byle nie nasza. *Michał Czarnowski*

f Bezpardonowa pochwała eutanazji

Zgadzam się z red. Romanem Kurkiewiczem w kwestii prawa do eutanazji. Kilka lat temu musiałam uśpić mojego 24-letniego kota. Pani doktor przyjechała do domu, potwierdziła, że są to jego ostatnie dni i bardzo cierpi. Dostał zastrzyk usypiający, a następnie zatrzymujący pracę serca. Leżał u mnie na kolanach, obok był przytulony jego młodszy przyjaciel. Myślałam, jak będzie wyglądał koniec mojego życia: szpitalny korytarz, hospicjum? I zazdrościłam kotu. *Joanna Wdzięczna*

f Epitafium dla Polskiego Radia

Kiedyś słuchałem głównie Polskiego Radia, dziś robię to rzadko, najczęściej słucham Dwójki, której jeszcze nie spał. Ba, jeden z moich sąsiadów emerytów od rana do późnego wieczora kręci się po podwórku, majsterkuje i słucha radia. Zawsze to była Jędynka, od ponad roku słyszę tam jedną z komercyjnych szmir. To pokazuje, co te łachudry zrobiły z Polskim Radiem.

Konrad Malec

Moja historia słuchacza: Laskowski, który zamęczył Trójkę, „myśliciele”, co zaorali Polskie Radio Bis, „cepleniada” w Dwójce. Od paru lat jestem szczęśliwym użytkownikiem odbiornika internetowego. Tylko muzyka. Nieistotne, który prezes bardziej się wymądrzył. *Andrzej K. Radzikowski*

ZDJĘCIE TYGODNIA

Grudzień przy ognisku w Japońskim Centrum Małp w mieście Inuyama.

PYTANIE TYGODNIA

Jakiego Polaka wychowuje TVP Info?

RYSZARD BAŃKOWICZ,
przewodniczący Rady Etyki Mediów

TVP wychowuje Polaka niezainteresowanego władzą swojego kraju, tym, jak ona nim rządzi – zdegradowanego polityką do stopnia, w którym przestaje się nią interesować. Polaka biernego, przekonanego, że żadne jego działania nie są w stanie zmienić zastanej rzeczywistości. Człowieka pełnego rezygnacji, a także niechęci do wszystkiego, co inne, obce, cudzoziemskie, europejskie. Niechętnego idei otwartego społeczeństwa i przybyšom z innych krajów, niezainteresowanego uczeniem się języków obcych. Obecnej władzy nie zależy bowiem na tym, by poszerzać horyzonty obywateli.

ANDRZEJ MAŚLANKIEWICZ,
*sekretarz generalny
Stowarzyszenia Dziennikarzy RP*

TVP Info to tuba propagandowa rządu i partii rządzącej, prowadząca indoktrynację widzów w najgorszym wydaniu. Jeżeli założymy, że

jej programy oglądają ludzie młodzi, w co nie bardzo chce mi się wierzyć, to wychowuje ich ona w totalnym zakłamaniu. Przypomina to czasy PRL. Polak czerpiący z tego kanału fałszywy obraz współczesnych wydarzeń oraz historii nie będzie w stanie w prawidłowy sposób oceniać rzeczywistości.

DR HELENA CHMIELEWSKA-SZLAJFER,
*sociolożka,
Akademia Leona Koźmińskiego*

Sądząc po statystykach, TVP Info nikogo nie wychowuje. Nie dość, że stacja ta ma śladową oglądalność (dobowy udział w rynku na poziomie 4,4%), to niemal 60% jej widzów stanowią osoby powyżej 65. roku życia. Tych poniżej 18. roku życia jest ok. 15%. Przy tak małej skali nie ma więc o czym mówić, jeżeli chodzi o możliwości kształtowania światopoglądu młodzieży. Niemniej jednak jest często pomijana grupa, na którą ten kanał ma potencjalnie większy wpływ. Telewizja publiczna jako

jedyny duży nadawca ma całą sekcję programów nadawanych z tłumaczeniem na język migowy. Prywatne stacje zapomniały, że jeśli chcą docierać do osób niesłyszących, muszą dostosowywać informacje do ich możliwości odbioru. W erze telewizji cyfrowej nie jest to technicznie trudne.

Czytelnicy PRZEGLĄDU
BARTŁOMIEJ GNIADEK

Chama, który jest dumny z tego, że jest chamem.

OLAF NOWACZYK

TVP Info stosuje się do wskazówek Rousseau z „Emil, czyli o wychowaniu” – nie tylko wychowuje głupców, ale przede wszystkim uważa swoich widzów za głupców i tak ich traktuje.

TOMASZ VERG

Telewizja Polska w PRL nie wychowywała obywatela posłusznego władzy i TVP Info też się nie uda.

Not. Michał Sobczyk